

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

APRITES EKONOMIKAS IESPĒJAS UN IZAICINĀJUMI UN ATBALSTA INSTRUMENTI

Rudīte Vesere,
VARAM Vides aizsardzības departamenta
direktore

**DAIBE,
15.10.2020.**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ilgspējīgā attīstība aptver sevī ekonomisko izaugsmi, sociālo progresu un cieņu pret apkārtējo vidi

Resursu neilgtspējīga patēriņa ietekmes un sekas

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

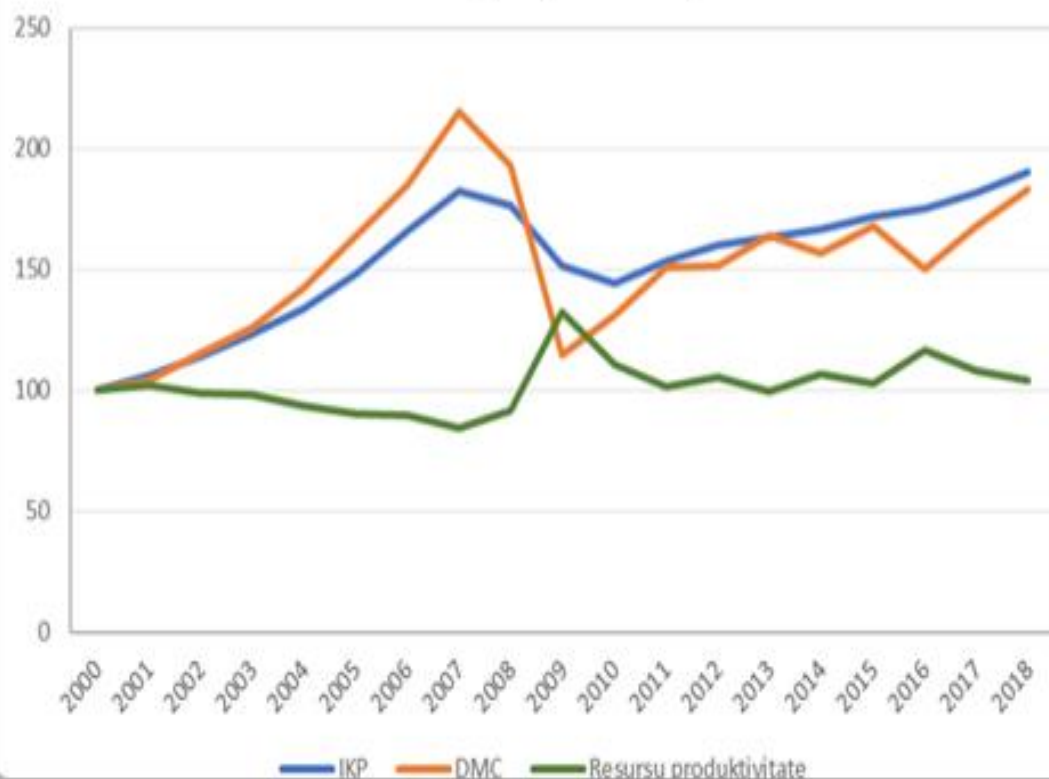

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Resursu izmantošanas atsaiste no ekonomiskās izaugsmes Latvijā

Resursu produktivitāte raksturo kopējo materiālu daudzumu, kas valstī tiek izmantots saimnieciskajai darbībai. Šis rādītājs parāda, vai notiek dabas resursu izmantošanas un ekonomiskās izaugsmes (ko raksturo ar iekšzemes kopprodukta pieaugumu) atsaiste, kas ir viens no valsts ilgtspējīgas attīstības rādītājiem.

Resursu produktivitātes, IKP un iekšzemes materiālu patēriņa izmaiņu
salīdzinājums (2000-2018)

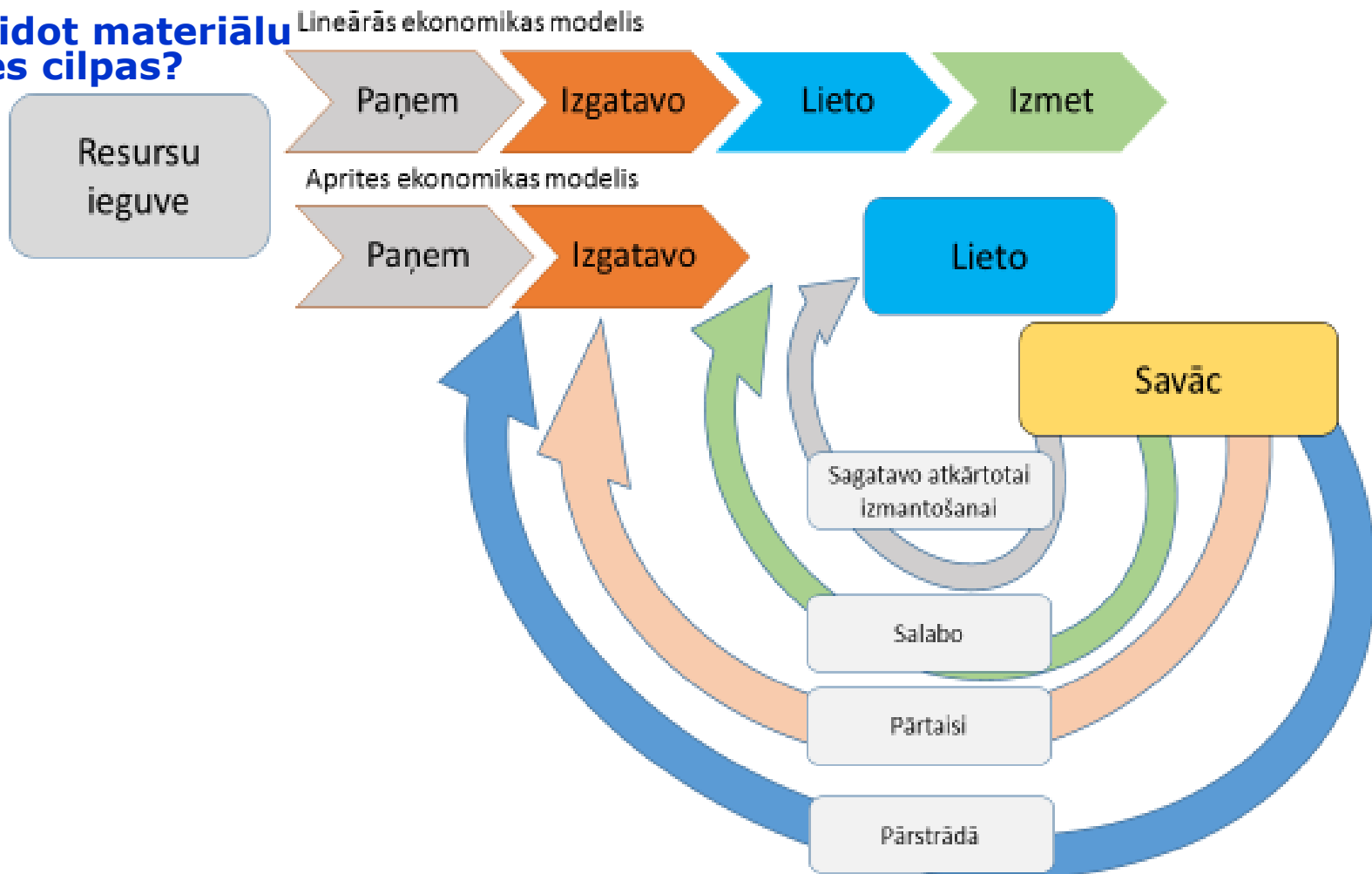
Avots: CSP, 2019

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Aprite ekonomikas būtība ir maksimāli lietderīgi (efektīvi) izmantot resursus ražošanā un sadzīvē, panākot, ka produkti, materiāli un dabas resursi saglabājas ekonomiskajā apritē pēc iespējas ilgāk, tādējādi samazinot radīto atkritumu apjomu

Kā veidot materiālu aprites cilpas?

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Aprites ekonomikas būtība un stratēģijas

Stratēģijas, kas ļauj samazināt materiālu pieprasījumu/patēriņu un tādējādi veicina “pāreju uz aprites ekonomiku”:

□ **Noslēgtu materiālu ciklu veidošana** – kas nozīmē otrreizējo materiālu (tādu, kas jau ir bijuši ražošanas procesā vai iegūti no rūpniecisko vai sadzīves atkritumu pārstrādes)...

□ **Materiālu plūsmas palēnināšana** – tādu produktu radīšanā, kas ekonomikā pastāv ilgāk dēļ to pagarinātā lietošanas laika, kas tiek nodrošināts jau dizaina posmā;

□ **Materiālu plūsmas ierobežošana** – kas nozīmē efektīvāku izejvielu, materiālu un produktu izmantošanu, vai nu ar jaunu ražošanas tehnoloģiju attīstību vai jau esošo materiālo resursu pilnīgāku izmantošanu, vai ar patērētāju uzvedības maiņu virzienā prom no materiālu ietilpīgiem produktiem un pakalpojumiem.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku: Eiropas Savienības politiku konteksts

- ❑ Eiropas Komisijas 2.12.2015. paziņojums “**Noslēgt aprites loku – ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku**” (COM(2015) 614 galīgā redakcija) ietvēra pasākumus, kas pamatā tika vērsti uz risinājumiem atkritumu apsaimniekošanā, nepietiekami integrējot aprites ekonomikas principus citu nozaru politikās.
- ❑ 2019. gadā EK nāca klajā ar paziņojumu par “**Eiropas zaļo kursu**”, kas daudz skaidrāk iezīmē to, ka izaugsmes veicināšanai un tās atsaistīšanai no dabas resursu izmantošanas un aprites ekonomikas kā izaugsmes potenciāla izmantošanai nepieciešama saskaņotība un aprites ekonomikas principu integrēšana dažādu nozaru politikās.
- ❑ EK 11.03.2020. paziņojums “**Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns**. Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu” (COM(2020) 98 final) iezīmē iniciatīvas, kuras skar visus produktu aprites cikla posmus un dažādas materiālu grupas, panākot arī, ka sabiedrība var pilnvērtīgi iesaistīties

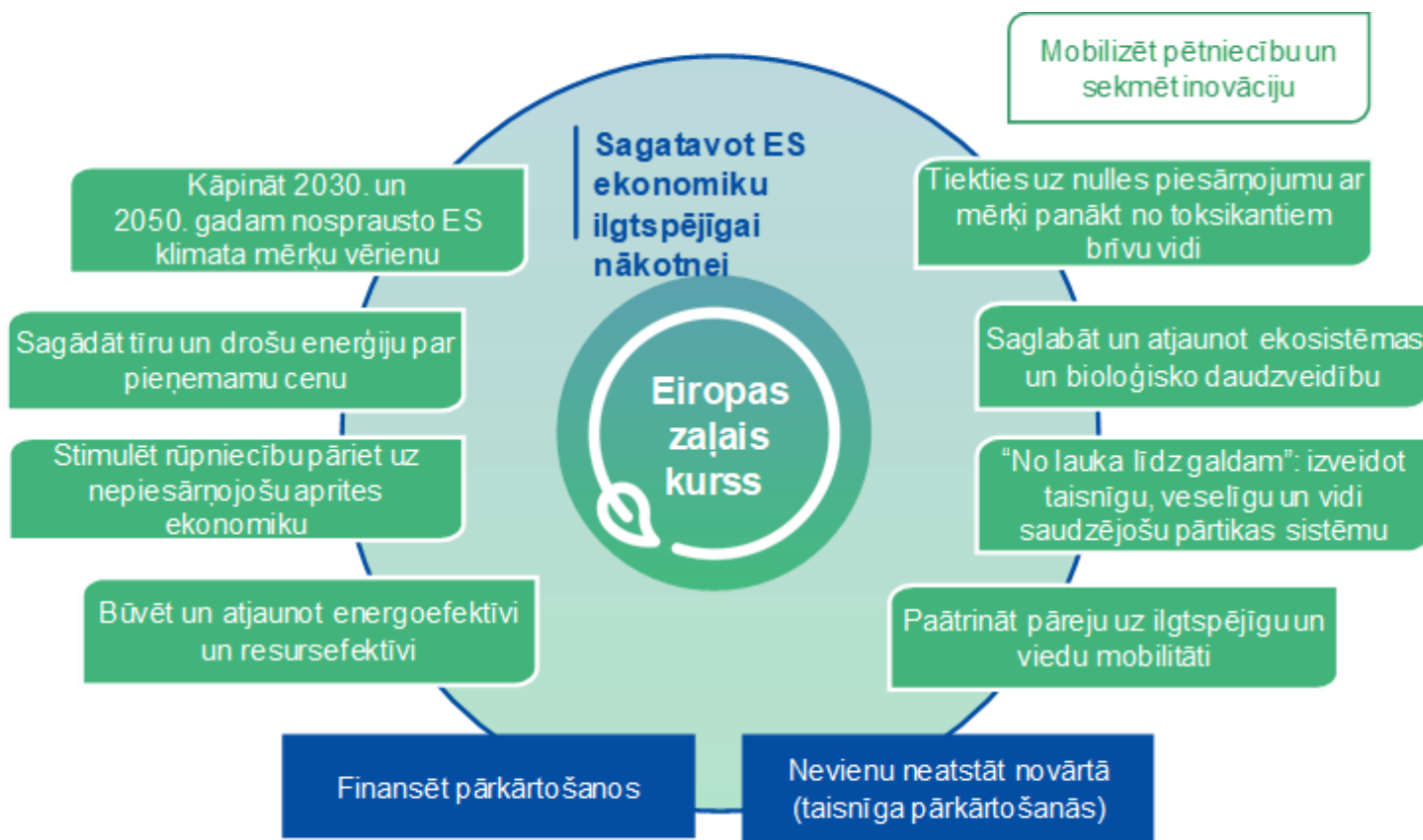

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Eiropas zaļais kurss (2019)

2019. gada 11. decembrī EK nāca klajā ar jaunu paziņojumu “Eiropas zaļais kurss”. Kurša mērķis ir arī aizsargāt, saglabāt un stiprināt ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labklājību no vides apdraudējumiem un ietekmes.

ES kā globāla
līdere

Eiropas
klimata pakts

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Latvijas izaicinājumi aprites ekonomikas ieviešanai un jaunie mērķi

Izlietotā iepakojuma pārstrādē

Visa iepakojuma
65 % līdz 2025
70% līdz 2030

Atsevišķi mērķi
katram iepakojuma
materiālam

Poligonos noglabāto atkritumu apjoma samazināšana

Līdz 10 % sadzīves
atkritumu 2035.g.
Līdz 35% bioloģiski
noārdāmo atkritumu
jau 2020 (1995 bāze)

Sadzīves atkritumu pārstrāde

55 % līdz 2025
60 % līdz 2030
65 % līdz 2035

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pāreja uz aprites ekonomiku – izaicinājumi un iespējas

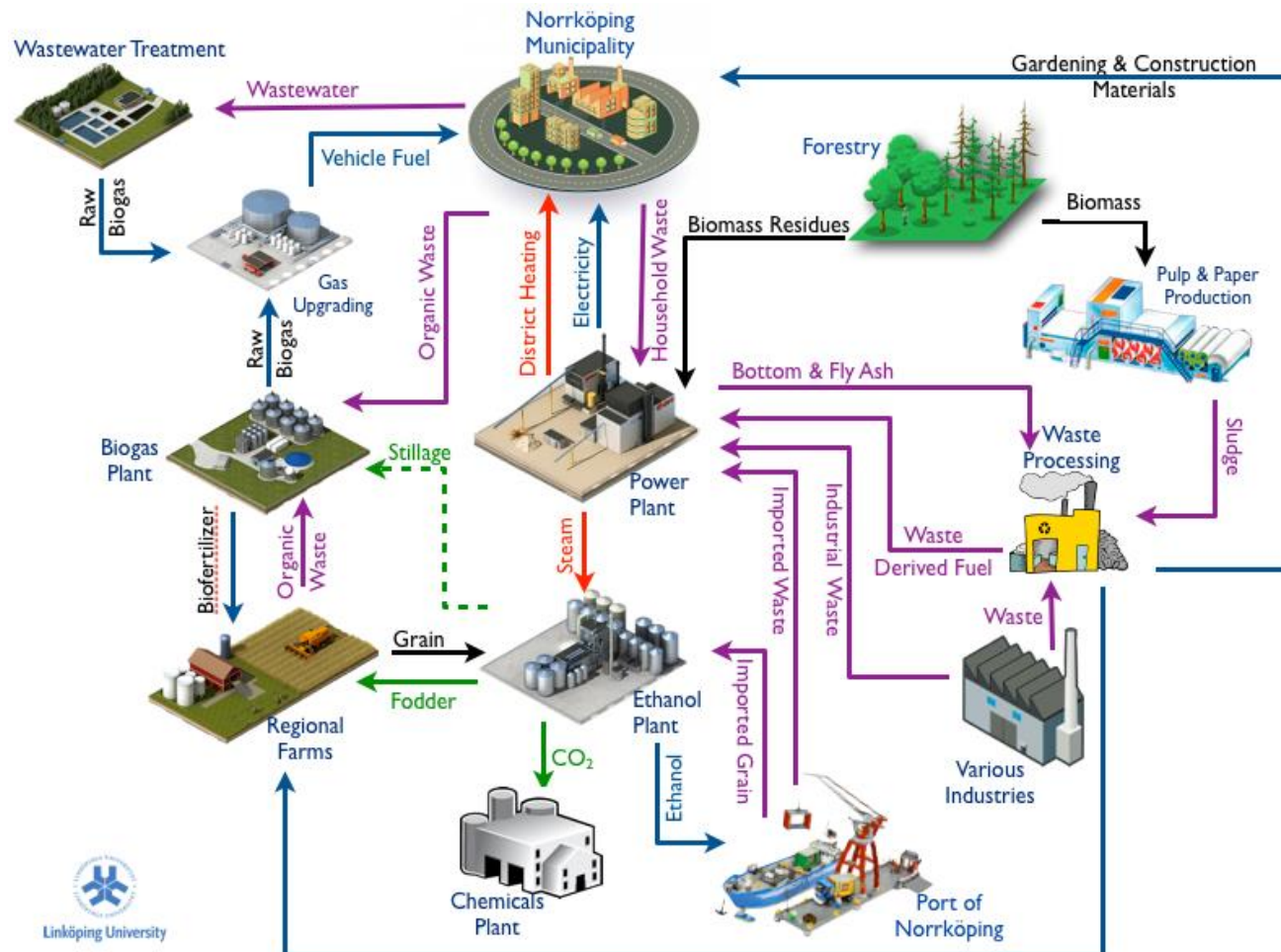
- **Atkritumi** ne tikai var būt, bet arī ir **vērtīgs izejmateriāls** !
- **Zaļais publiskais iepirkums**
- **Industriālā simbioze**
- **Eko-dizains un ekomarkējums**
- **Atkārtota izmantošana, labošana, remonts -
sociālā uzņēmējdarbība, jaunas darba vietas**
- **Motivējoša nodokļu politika**
- **Sabiedrības domāšanas paradigmas maiņa**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Aprites ekonomika – pāreja uz industriālo simbiozi

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pāreja uz aprites ekonomiku - kur esam un kurp virzāmies?

- **Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027. gadam**
- **Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam**
- **Valsts, pašvaldību un privāto struktūru sadarbība ilgtspējīgu mērķu sasniegšanai**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027. gadam

Aprites ekonomikas ieviešana un attīstība Latvijā, veidojot konkurētspējīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu valsts tautsaimniecību

- 1) Pieaugusi resursu produktivitāte un pārvaldība (no 0,90 *euro/kg* uz 1,55 *euro/kg*);
- 2) Pieaugusi otrreizējo resursu un preču izmantošana (no 6,6 % uz 11,0 %);
- 3) Pieaugusi sabiedrības izpratne un iesaiste aprites ekonomikas ieviešanā (*Eurobarometer* u.c. aptauju rezultāti).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

GALVENĀS APRITES EKONOMIKAS JOMAS UN PRIEKŠNOSACĪJUMI

APRITEI ATBILSTOŠS DIZAINS UN RAŽOŠANA

ATKRITUMU PĀRVĒRŠANA PAR RESURSIEM

NOSLĒGTU MATERIĀLU CIKLU VEIDOŠANA

ILGTSPĒJĪGS PATĒRIŅŠ UN SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA

INVESTĪCIJAS APRITES EKONOMIKAS VEICINĀŠANAI

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ilgspējīgas izaugsmes finansēšana

Eiropas Savienības daudzgadu finanšu shēma pēc 2020. gada

➤ ES budžeta ieņēmumus palielināt ar jauniem pašu resursu avotiem

Pašu resursu groza sastāvdaļa ir paredzēta valsts iemaksa, kas tiks aprēķināta pēc **nereģenerētā izlietotā plastmasas iepakojuma apjoma (0,80 €/kg)**.

Kritēriji ekoloģiski ilgtspējīgām saimnieciskajām darbībām:

Būtisks devums aprites ekonomikai, atkritumu rašanās novēršanai un pārstrādei

VIDES INVESTĪCIJAS – ZAĻĀ PĀRKĀRTOŠANĀS

**Klimatneitralitātē
un noturība pret
klimata
pārmaiņām**

**Aprite
ekonomika**

**Bioloģiskās
daudzveidības
saglabāšana**

**Piesārņojuma
samazināšana**

**Vides
informācija un
izglītība**

IZAICINĀJUMI

**Bioloģiskās
daudzveidība
samazināšanās**

10%

Labvēlīgs
dzīvotņu
aizsardzības
statuss

**Klimata pārmaiņas
un
klimatneitralitāte**

Ietekmes
vietējā līmenī

**Piesārņojuma
samazināšana**

Ūdenī

Gaisā

Piesārņotās &
potenciāli piesārņotās
vietas (>3500)

**Atkritumu mazināšana,
aprītes ekonomika**

Atkritumu
pārstrāde
30%

Atkritumu
apglabāšana
70%

2.2.2. SAM «PĀREJAS UZ APRITES EKONOMIKU VEICINĀŠANA»

Atkritumsaimniecība

NAP 296, 297

Atkritumu pārstrādes un reģenerācijas (t.sk., biogāzes ieguves) iekārtu jaudas palielināšana

(īpaši attiecībā uz BNA un biogēnajiem elementiem)

Atkritumu dalītās savākšanas sistēmas paplašināšana ar jaunām materiālu grupām

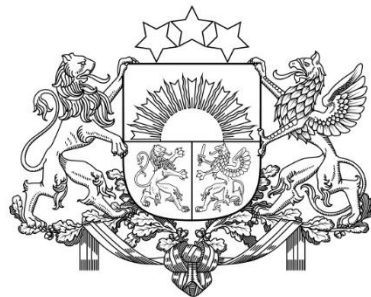
Aprites ekonomikas principu ieviešana ražošanā un pakalpojumos

RCO 01 Uzņēmumu skaits, kuri saņem atbalstu (tostarp: mikro, mazie, vidējie, lielle)

RCO 34 Papildu jauda atkritumu pārstrādei

RCR 47 Pārstrādāto atkritumu apjoms

RCR 103 Dalīti savākti atkritumi

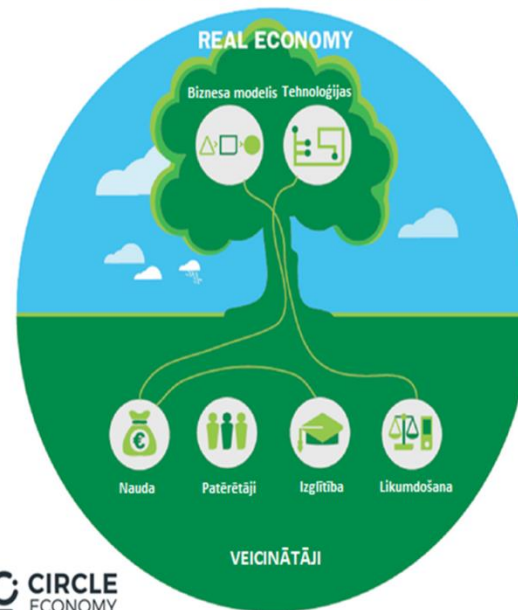

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies par uzmanību!

www.varam.gov.lv

Aprites ekonomiku veicinošie faktori

CIRCLE
ECONOMY